

El AinuTimes n-ro 67 eldonita en la 15-a de septembro 2017
aŭtoro: JOKOJAMA Hirojuki

Dokuga (2)

(La ajnua [t.e. aina] lingvo)

Dai-60-gou ka ta an "[Dokuga \(1\)](#)" ka nukar yan.

Dokuga anak *Hokkaidou* or ta *Rumoi-nanbu* wano *Sorati-nanbu* or kus wa *Hidaka-nanseibu* pakno oka ruwe ne.

Ora atuy teksam ta, poro nup ka ta, nupuri sut ta oka ruwe ne.

Dokuga ikonpap ranma nup ka ta mawni ne ya, emawri (*kiitigo*) ne ya, *noibara* ne ya, *baraka* ram ni hamuhu e ruwe ne.

Etutanne, ehumkotuy, siraw, kamuysoya sekora an gaityuu ka an. Néwaanpe opitta aynu or un arki kikir ne hike, dokuga anakne yayeraman sak no a=keré akusu ohonno okake ta a=kamí wen hi ka an ruwe ne.

Ranma kinakar neya cep peraykar neya a=ki

Dokuga **[t.e. Venena noktopapilio,** **aŭ Eŭprokto] (2)**

(Esperanto)

Vidu la artikolon "[Dokuga \(1\)](#)" en n-ro 65 de "Ainutimes". (kaj [en n-ro 168](#) de Heroldo de HEL).

En Hokkajdo, t.e. la plej norda parto de Japanio, pli norde ol 41 gradoj de la norda latitudo, la specio eŭprokto (la scienca nomo *Euproctis subflava*, la japana nomo "Dokuga"), t.e. la japana venennoktopapilio aŭ la orienta herbar-noktopapilio, vivas pli sudokcidente de la linio ekiranta de suda parto de la regiono Rumoi tra suda parto de la regiono Soraĉi ĝis la regiono Hidaka.

Kaj ĝi vivas ĉefe en herbejo de marbordo aŭ ebena ĝis malalta monto.

La eŭprokta larvo ordinare manĝas foliojn de malaltaj arboj de rozacoj kiel marborda rozo, rubusoj aŭ sovaĝa rozo en herbejo.

* Homon celas insektoj kiel moskitoj, simuloj, tabanoj, vespoj kaj aliaj. Sed la eŭprokto ne celas homon. Tamen, se oni tuŝas ĝin senkonscie, post iom da tempo ĝi kaŭzas haŭtinflamon (aŭ dermatiton). Tiel ĝi embarasas homon.

(* Tio estas tradukita el plia ajnu-lingva teksto.)

Oni ne suferas haŭtinflamon pro la eŭprokta

kus nup ka un paye=an yak easir iyaykipte p ne ruwe ne.

Korka, *dokuga* poronno an yakun, *baraka* ram ni patek somo ne, kuttar hamuhu ka susmawni hamuhu ka honoyoyep ka, nup ka ta an pe opitta e ruwe ne. Iki ayne, ranma soyne=an hi ta ne yakka iyaykipte ruwe ne. Néwaanpe e okere okake ta, toy neya cise piskan neya, *eki* ora *kooen* kor *sibahu* eun paye hi ka an ruwe ne.

6 cup wano 7 cup atpake pakno ikonpap sukup wa surku-numa poro ruwe ne. 8 cup an kor sukup kikir ne an ruwe ne. Ne yakun, yayeyam=an yak pirka.

Dukuga poronno an okake ta, nep a=ki yakka pirkano a=kar ka eaykap.

Yakuzai a=eywanke hike kusu, a=rayke wa sat ikonpap kor surku-numa rérasuye wa, ikonpap somo a=keré yakka a=kamkasike a=wente hi ka an ruwe ne.

Kusu, ene an hi etok ta *dokuga* isam kuni p ne ruwe ne.

Ranma ikonpap e kuttar *noibara kiitigo* a=mosekar ruwe ne.

9 cup wano sir'oyapa 5 cup pakno ikonpap poronno uwekarpa ruwe ne. Ne hi ta sar neya mawni neya a=nonkar wa, ikonpap poro ya ka pon ya ka a=hunára wa, *daihassei* (poronno oka hi) ki ya ka somo ki ya ka a=eyákosiramsuypa ruwe ne.

Ranma a=pa hi hokampa korka, poronno oka hi ta isayka no hempak pe ne yakka a=pa easkay.

Korka, néwaanpe a=pa kuni, ene a=hunára hi pirkano a=erámus kuni p ne ruwe ne. *Tyounaikai* ne yakka *Sityouson* ne yakka *Tiiki* epitta hoskino a=etókoyki wa a=pa yak pirka.

A=hunára ayne ikonpap poronno oka hi a=eráman yakun, néyun póka túnasno *yakuzai* a=eywanke wa a=rayke ruwe ne.

Ne hi ta, ikonpap utar patek eun *yakuzai* pirkano a=carpa wa, oya kikir a=koyki ka somo ki kuni p ne ruwe ne.

Yakuzai a=eywanke eaykap uske ta, *biniiru* pukuro ani poro ikonpap taktak a=kisma hi ka an ruwe ne.

veneno, inkluzive histaminon, krom se oni eniras en lokojn kun tiaspecaj plantoj por kolekti sovaĝajn legomojn aŭ kapti fiŝojn.

Sed kiam okazas grandmultobliĝa apero de eŭproktoj, ili manĝas preskaŭ ĉiujn foliojn en harbaro enhavanta foliojn de ne nur malaltaj rozacoj, sed ankaŭ poligonoj, eleagnoj, leontodoj kaj aliaj. Formanĝinte la foliojn, ili iros al kulturita kampo, loĝejo kaj gazono en stacio kaj parko. Sekve de tio eĉ kiam homoj nur iras eksteren, la sufero povas okazi.

De junio ĝis la komenco de julio la larvo kreskas kaj la venenaj haroj multiĝas, kaj ĝi disiras kaj transmoviĝas. En aŭgusto ĝi fariĝas matura. Tiam oni devas atenti la venenajn harojn.

Sed kontraŭ grandmultobliĝa apero de larvoj, ne troviĝas efika metodo forigi ilin.

Eĉ se oni disverŝas insektomortigilon, la venenaj haroj de mortigitaj sekaj larvoj portiĝas laŭ la vento, kaj okazas haŭtinflamo sen tuŝeto sur la larbo.

Tial antaŭ tio oni devas fari, por ke eŭproktoj ne aperu multege.

Pro tio kutime oni devas falĉi poligonon, sovaĝan rozon kaj rubusojn, kiujn la larvo manĝas.

De septembro ĝis la sekvajara majo post vintro, kiam la larvo amasiĝas, oni serĉas ĝin en herbejo, ĉe marborda rozo kaj aliaj. Tiel oni kontrolu, ĉu larvoj estas multaj aŭ malmultaj, kaj autaŭvidu, ĉu eŭproktoj multege aperos aŭ ne.

Ordinare oni malfacile trovas ilin, sed kiam ili multege aperas, oni facile trovas iom ajn.

Sed sperto estas necesa por esploro. Estas ideale, ke oni kontrolas tion intence kaj daŭre tra tuta loka komunumo, t.e. asocio de loĝantoj, municipo kaj aliaj.

Se oni konstatas multegan aperon de larvoj laŭ la kontrolo, oni detruas ilin per insektmortigilo kiel eble plej frue.

Tiam oni disŝprucigas insektmortigilon nur sur amaso da larvoj, por ke oni ne donu efikon al vivejo de aliaj animaloj.

En neuzeblejo de insektmortigilo, oni povas kapti la amason per plasta sako aŭ aliaj.

Tyounaikai or ta, pirkano eyaykosiramsuypa kor nonkar wa an *tiiki* poronno oka ruwe ne.

Ora, *hokenzyo* anak, ikonpap a=rayke kusu ukoramkor wa, ikonpap poronno oka hi ta *tyuuizyohou* i=nure ruwe ne.

Satporo or ta *Sapporosi-hokenzyo*, *Sapporosi-dobokubu*, *Isikarisityou-sapporo-dobokugengyousyo*, *Hokkaidouritu-eisei-kenkyuuzyo* anak turano *taisaku-tiimu* kar wa, ikonpap hunara ka ki, ene ikonpap a=rayke hi ukoramkor ka ki ruwe ne.

Dokuga a=keré (a=keré nankor) yakun, iteki yaykiki yan!

Iyotta hoskino a=kamkasike ciwre etok ta pon wakka ani surku-numa a=momka wa isam.

Sekken koysumi ani ne numa a=kamkasike a=pekankere wa a=momka yakka pirka, *gamuteepu* a=kotúkka wa a=uyna yakka pirka ruwe ne.

Okake ta *hihuka* or ta paye=an yak pirka.

Isa anak a=montumu nu wa oro wa i=tusare ruwe ne. Kusu, mayayke usi ka pon no túnasno i=tusare wa i=kore nankor.

Surku-numa us amip a=huráye yakka ne numa a=arúska eaykap hi ka an ruwe ne.

Ne numa anak sat amip or ta sine pa pakno síran yakka surku an ruwe ne.

Naa pirkano e=eraman rusuy yakun, *Hokkaidouritu-eisei-kenkyuuzyo* kar *hoomupeezi* ka ta *tokusyuu* nukar yan!

Mutiĝas lokaj komunumoj kiel asocio de loĝantoj, kiuj intence observas tion.

Kaj la sanitarejo konsultiĝas pri la detruo. Ĉe la multega apero de eŭproktoj ĝi anoncas informon pri la averto.

En la urbo Sapporo, la Urba Municipa Sanitarejo, la Urba Municipa Terkonstrua Sekcio, Sapporo Terkonstrua Oficejo de Isikari-Filia Gubernia Oficejo kaj la Hokkajda Gubernia Instituto pri Publika Sano kune organizas teamon por plano kontraŭ la multega apero. Kaj ili jen esploras ekestan staton de la larvo jen traktas rimedon por detruo, kaj aliaj.

Se vi hazarde tuŝetis la eŭprokton, vi devis ne froteti vian haŭton.

Komence vi devas forlavi la venerajn harojn antaŭ enpiko en vian haŭton per malforta fluanta akvo.

Estas efike, ke vi jen flosigas kaj elfluigas la venerajn harojn el via haŭto en sapa ŝaŭmo, jen alĝuas ilin per glubendo.

Post tio bonvole konsultu vian haŭtan kuraciston.

La kuracisto aranĝas taŭgan kuracadon laŭ la simptomo, tial vi komplete saniĝas frue en malmultaj jukoj.

Kvankam depende de la vestaj materialoj, estas malfacile, ke vi perfekte forigu la venerajn harojn el vestoj, eĉ se vi lavas.

Kaj vi ne povas nuligi venenon pro la venenaj haroj dum unu jaro en seka stato.

Se vi volas scii pli detalajn informojn, bonvole rigardu la specialajn paĝojn en retejoj de la Hokkajda Gubernia Instituto pri Publika Sano.

<http://www.iph.pref.hokkaido.jp/topics/dokuga1/dokuga1.html>

Aĉetu nian la ajnuan gazeton "Ainutimes", ni petas.

Abonkotizo: 1500 enoj 4 numere (nur ajnua versio),

2300 enoj 4 numere (ajnua kaj japana versio)

Varbu la ajnu-lingvajn kontribuojn de legantoj, ni petas.

La temo, la formo, la paĝoj estas libera, kaj ni povas helpi viajn komponaĵojn.

(Kontakto) Poŝtkodo: 047-0033,

Adreso: HAMADA Takaŝi

1-32-136, Tomioka, Otaru-ŝi, Hokkajdo,

e-poŝto: otarunay@yahoo.co.jp (japane),

TTT-ejo: <https://otarunay.at-ninja.jp/taimuzu.html> (japane)

Se vi kontaktu Esperante, jene.

e-poŝto: hokkaido_esp_ligo@yahoo.co.jp (Hokkajda Esperanto-Ligo)

rim.) La eldonrajto de AinuTimes apartenas al Ajnu-lingva PEN-Klubo.

rim.) 1. Ruĝa litero estas ajnu-lingva.

2. *Ruĝa kaj kursiva litero estas la pruntovorto originanta el la japana lingvo.*

3. *La pruntovorto estas skribita laŭ la maniero "[99-siki roomaji \(japane\)](#)" de japana latina litero.*

4. Verda litero estas Esperanta.